
Інновації в роботі шкільної бібліотеки

Бойко Ю. О., завідувачка бібліотеки
Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 85
Харківської міської громади

*Як не любити любов'ю наснажених,
мудрістю сповнених книг!*
М. Т. Рильський

«Шкільна бібліотека надає інформацію та ідеї, необхідні для успішного існування в сучасному інформаційному суспільстві, де знання відіграють найважливішу роль. Шкільні бібліотеки прищеплюють учням потребу в постійній самоосвіті, розвивають уяву, виховують громадянську відповідальність». Ці нагальні вимоги, зазначені в Маніфесті шкільних бібліотек ІФЛА/ЮНЕСКО [1].

Головна функція бібліотеки полягає в тому, щоб зробити інформацію доступною, щоб її можна було ефективно використовувати в різних форматах і на всіх носіях. У результаті залучення медійних ресурсів у роботі з користувачами наші учні стали завзятіше читати, активніше шукати шляхи вирішення проблем, відбувається ширше спілкування між педагогами й учнями.

Сьогодні наша бібліотека обладнана комп'ютерним робочим місцем, принтером, є вихід до мережі Інтернет. Свою роботу я почала з переведу в електронну форму базу підручників і періодики: сьогодні педагоги й учні можуть самостійно дізнатися, чи є у фонді бібліотеки необхідний їм підручник або періодичне видання. Оскільки всі шкільні комп'ютери об'єднані в локальну мережу, в адміністрації з'явилася можливість зі свого робочого кабінету передивитися, наприклад, фонд підручників школи.

Бібліотекар + учитель + Інтернет-ресурси – ще одна формула, результатом якої може стати створення нового змісту освітнього середовища. У бібліотеці учні та вчителі мають можливість знайти й роздрукувати потрібну їм інформацію з мережі Інтернет або записати її на флеш-носії.

Наша бібліотека намагається відповідати сучасним інформаційним потребам користувачів в отриманні освіти, у професійному самовдосконаленні та культурному збагаченні, і саме тому створює структурні підрозділи, які за своїм обладнанням, ресурсним фондом, змістом роботи й сервісом мають відповідати цим вимогам. Одним із різновидів таких підрозділів є *медіатека* [2]. У бібліотеці створено картотеку інформаційного забезпечення навчального процесу та картотеку аудіоматеріалів комп'ютерних програм; окрім традиційних (паперових) носіїв інформації, постійно збільшується й кількість нетрадиційних (електронних), а саме: CD-диски з навчальними програмами, розробками уроків із використанням інноваційних технологій, електронні енциклопедії, відеофільми, записи музичних творів, тренажери, довідники тощо, усього 50 дисків.

На сайті нашої бібліотеки функціонує розділ «Медіатека», призначенням якого є забезпечувати освітній процес різними видами носіїв інформації, їх максимальне використання, інформаційне та бібліотечне обслуговування учнів і педагогів. Цей розділ постійно поповнюється новими матеріалами. Я вважаю, що медіатека повинна стати колекцією нових сучасних носіїв інформації,

організованим доступом до світових інформаційних ресурсів Інтернету, комфортним середовищем, що сприяє розвитку самопізнання та допитливості.

Для учнів 1-4 класів цікавим є заняття з медіаграмотності «Твій друг – підручник», під час якого заохочую школярів розглядати свої підручники як *медіадокументи*: розглянути палітурку, обговорити, які теми передано всередині та чому видавець обрав саме такі образи, адже саме видавець, а не автор обирає оформлення палітурки. Учні розглянули сторінки підручника, висловили здогади, проте, які теми були найважливішими для авторів.

Учні старших класів спонукаю до створення власної *медіапродукції*, що сприяє популяризації читання книг. На сайті «Шкільна бібліотека» в розділі «Медіатека» можна передивитися буктрейлери та презентації, які створили учні до художніх творів: Івана Франка «Захар Беркут», Пантелеймона Куліша «Чорна рада», Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», Івана Котляревського «Наталка Полтавка», «Енеїда», Миколи Гоголя «Вій», Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки».

Сутність і завдання інформаційної роботи шкільної бібліотеки полягають у тому, щоб донести до користувача ту інформацію, якою володіє бібліотека. Один із можливих шляхів залучення учнів до активного використання інформації – це організація та проведення бібліотечних занять медіаосвітньої спрямованості, де закладаються основи бібліотечно-бібліографічної та медіаосвітньої грамотності. У шкільній бібліотеці з'явилася ціла колекція мультимедійних презентацій, які поєднують у собі різні інформаційні середовища: графіку, текст, анімацію, відео, звукові ефекти, що створює повноцінний зоровий і звуковий ряди. Аудіовізуальні засоби в цьому випадку є потужними концентраторами уваги, що сприяє підвищенню, ефективності виховання, робить заняття цікавішим і привабливішим для учнів.

Наша бібліотека веде цілеспрямоване залучення до читання сімей, використовуючи нові інформаційні технології розширює спектр послуг для дітей та їх батьків. Серед батьків-читачів провели опитування «Книга у вашій сім'ї», за результатами якого були виявлені проблеми сімейного читання. Багато батьків сьогодні скаржаться, що діти не люблять читати, віддають перевагу комп'ютерним іграм і проводять вільний час у мережі. Зараз інформація, яка цікавить дитину, швидко знаходиться в Інтернеті. Відбувається інформаційне перенасичення дитячої психіки, тому часу для читання книг не вистачає. Часто батьки зізнаються, що вони теж мало цікавляться читанням. Тоді постає питання: звідки в дитини з'явиться любов до книги, якщо вдома немає батьківського прикладу? Януш Корчак слушно наголошував: «Тільки там, де читають батьки, зростає дитина, яка читає».

На допомогу батькам у залученні дітей до читання я підготувала буклети: «Цікаве з історії книги», «Пам'ятка читача», «Що треба прочитати у твоєму віці». У нашій бібліотеці батьки можуть скористатися книжковим фондом, підібрати собі літературу, є вільний доступ до Інтернету. Особливою популярністю серед батьків користуються виставки книг, які вони читали в дитинстві. Наприклад, для оформлення виставки «Літературні обрії дитинства» діти принесли з дому старі книжечки своїх батьків. Мені було дуже приємно, коли батьки разом із дітьми заходили до бібліотеки, щоб подивитися таку чудову *ретро-виставку*.

На шкільних батьківських зборах виступаю з доповіддю «Бібліотека та родина», даю поради з читання, пропоную батькам читати разом із дітьми, запрошую відвідати шкільну бібліотеку разом із дитиною.

Виховання підлітка – важке завдання, тому батькам потрібно знати, які проблеми на них можуть очікувати. Шкільна бібліотека допомагає їм у вирішенні складних ситуацій. Наприклад, підготовлено пам'ятки: «Що робити, якщо дитина стала вживати наркотики?», «Стоп булінг», «Про шкідливість куріння», «Правила поведінки дітей в Інтернеті». Співпраця шкільної бібліотеки з батьками дає позитивний результат. Відвідування шкільної бібліотеки допомагають дітям звикнути до різноманіття книжок, до читацької поведінки дітей і дорослих. Діти самі вибирають книжечки, щоб удома почитати з батьками, поділилися враженнями від прочитаного. Також я провела сімейний конкурс малюнків «Бібліотека очима дітей»: шкільна бібліотека зображена як традиційною, так і фантастичною. Отже, можна зробити висновок, що світ книги та бібліотеки не буде для дитини невідомою країною, він стане для неї життєвою необхідністю.

Дуже радію, коли діти поспішають до бібліотеки. На перервах у нас весело й гамірно: діти беруть книжечки, спілкуються, розповідають про свої шкільні пригоди.

Уже не перший рік шкільна бібліотека проводить *благодійну акцію* «Книжка в дарунок бібліотеці». Приємно, коли діти дарують у бібліотеку власні твори. Сьогодні бібліотека не просто сховище книг, а й місце, де проходять цікаві заходи, де можна спілкуватися та корисно проводити вільний час. Учні зрозуміли, що шкільна бібліотека – це осередок інформаційних матеріалів, які завжди доступні для читачів різних вікових категорій. Фонд бібліотеки формую з урахуванням читацьких запитів. Для цього провела *смайл-опитування* учнів «Яку книгу ви хотіли б прочитати?». Виявилось, що наймолодші читачі люблять читати невеличкі історії із сучасного життя, казочки, гумористичні оповідання. Це твори Всеволода Нестайка, Василя Сухомлинського, Наталі Забіли, Сашка Дерманського, Лесі Ворониної. Серед підлітків особливою популярністю користуються твори «Чарлі і шоколадна фабрика» Роальда Даля, «Будинок дивних дітей» Ренса Ріггза, «Аліса в Країні чудес» Льюїса Керролла, книги Муні Вітчер, серія книг про Гаррі Поттера Джоан Роулінг.

У співпраці з *бібліотеками міста* та й для популяризації читання учнів 9-10 класів організуємо подорожі «Казковий світ бібліотеки», під час якої діти здійснили екскурсії в кращі бібліотеки міста: учні 9-х класів відвідали Харківську державну наукову бібліотеку ім. В.Г. Короленка (ХДНБ). Це найбільша бібліотека Харкова, де читачі можуть відвідати 12 читальних залів. Співробітники розповіли учням про історію створення бібліотеки, міжнародні зв'язки та партнерів, які співпрацюють з ХДНБ, ознайомили із системою довідково-бібліографічного апарату, електронним фондом. Учні оглянули книжкові виставки, ознайомилися з різними відділами бібліотеки. Учні 10-х класів відвідали Центральну наукову бібліотеку ХНУ ім. В.Н. Каразіна, співробітники якої розповіли цікаві факти про історію бібліотеки, якій понад 200 років існування, заходи, що в ній проходять; подивилися сучасні фонди та електронний архів із відкритим доступом, на якому розміщені електронні версії рідкісних видань і рукописів. Відвідали 11 читальних залів, серед яких є віртуальний, а також побували в інформаційному центрі «Вікно в Америку». Перлиною екскурсії став перегляд унікального фонду рідкісних книг і рукописів, виданих до 1825 року.

Учні 5-Б класу відвідали Харківську обласну бібліотеку для дітей, де прослухали цікаву інформацію про діяльність бібліотеки, познайомилися з електронним каталогом, довідалися про книжкові новинки, сучасні журнали для

дітей та дорослих. Також відвідали дитячий абонемент, музей АТО, оглянули екологічну мозаїку «Пізнати й полюбити».

Останнім часом активно використовую таку форму масової роботи, як *літературний театр*, за допомогою якого привертаємо увагу читачів до книги, емоційно розповідаємо про її зміст. А «театральне» прочитання літературного твору робить захід яскравим, видовищним. Книгу слід «оживити»: не просто прочитати, а й зіграти ролі. Щоб поєднати театралізовану форму подання літературного матеріалу з медіакультурою, ми обрали твір для показу – «Кайдашева сім'я» І.С. Нечуя-Левицького. Учні розглянули різні видання книги: 1984, 1985, 1989, 1990, 2013 та 2017 років, поділилися враженнями, що їх справляють різні оформлення та ілюстрації, оцінили ефективність кожного з них. Зіставлення, що відбулося за цими обговореннями, дало можливість глибше зрозуміти, як графічний митець використовує малюнки, а письменник – слова, щоб викликати в читачів емоції від прочитання. Удома діти прочитали текст твору, щоб потім приступити до перегляду фільму. Це український фільм-диалогія режисера Володимира Городька 1993 року, знятий кінооб'єднанням «Консорціум Козак». Інтегрування перегляду сцен із фільму до прочитання книги привело до продуктивної дискусії під час написання сценарію вистави «Кайдашева сім'я». Також обговорення сцен із фільму сприяє глибокому розумінню учнями персонажів і сюжету, викликає інтерес до зіставлення різних форм медіа – книги та фільму. Вони створили афіші до свого виступу з власним вибором сцен і персонажів у паперовій та електронній формах.

Таким чином, діти побачили обкладинки повісті «Кайдашева сім'я» в різні роки й різні видання, обговорили зміни в дизайні, шрифтах, іміджі. Проаналізували першу й останню сторінки обкладинки й обговорили, як саме ці сторінки відображають сюжет; створили електронну та паперові афіші, підібрали музику та звукові ефекти, розподілили ролі. Робота з різними медіазасобами сприяла вихованню медіакультури в учнів. А глядачі зацікавилися цим твором, у бібліотеці збільшилася кількість читачів, які захотіли взяти цю книгу й прочитати її. Після виступу учні підготували *лепбук* за повістю, який виявився продовженням їхньої роботи над цим твором.

Одним із цифрових продуктів бібліотеки є *сайт* – електронний ресурс, призначений для інтерактивного спілкування з читачами. Сайт – це візитна картка, яка розповідає про діяльність і можливості бібліотеки. Крім того, він може стати найпотужнішим інструментом заохочення читання, просування ідей та інформації, що можуть зробити позитивний вплив на розвиток школярів і реалізувати такі напрями бібліотечної роботи, як надання доступу до ресурсів і матеріалів, довідково-інформаційного обслуговування, допомога в роботі з інформацією, вихованню медіакультури.

У 2011 році на освітньому шкільному порталі «Класна оцінка» створено сайт <http://biblschool85.klasna.com/>. Для зручності й швидкого знаходження інформації створено карту сайта. На прохання учнів на сайті бібліотеки створено розділ «Поличка-рятівничка», де вони можуть знайти, прочитати й прослухати літературні твори зі шкільної програми. Розділ «Корисна інформація» містить посилання на довідкові та інформаційні ресурси; розділ «Медіатека» містить навчальні програми, предметні електронні бази даних, художню літературу.

Віртуальні книжкові виставки, які створені на сайті бібліотеки, сприяють розширенню світогляду учнів, надають змістовний і корисний матеріал до знаменної дати чи події, літературного діяча чи визначної особистості. Учні

мають змогу прочитати, скачати книги зі шкільної програми, яких мало в шкільній бібліотеці або які зовсім відсутні. Педагоги, учні й батьки на сайті шкільної бібліотеки можуть знайти спеціальні добірки нових ресурсів і посилань на різні галузі шкільних дисциплін. Серед читачів популярними є новини про надходження книг, які з'явилися у фонді бібліотеки. Для обговорення літературних тем на сайті створено форум. Усі сторінки сайту логічно взаємопов'язані загальним дизайном і гіпертекстовими посиланнями.

Висновок

Застосовуючи інноваційні форми роботи, можемо відзначити їх ефективність і прагнемо, щоб бібліотека стала важливим потужним чинником успішної реалізації медіаосвітніх стандартів нового покоління, охоплюючи інформаційні ресурси на традиційних і нових носіях.

Список використаних джерел

1. Маніфест шкільних бібліотек ІФЛА/ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-manifesto-ru.pdf>
2. Медіатека – простір для навчання й обміну думками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studway.com.ua/mediateka/>

Образ шкільної бібліотеки в соціальних мережах

*Захарова Р. І., завідувачка бібліотеки
Харківської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 80
Харківської міської громади*

Імідж бібліотеки, як і людини формується постійно впродовж усього періоду її діяльності та розвитку. Імідж бібліотеки – це її образ в очах користувачів, який відображає не тільки обличчя бібліотеки як живого організму, а також і її душу та серце. Уся діяльність бібліотеки підпорядкована одній меті – створенню ефективної бібліотеки майбутнього.

Поєднання традиційної культури спілкування через книгу та нових інформаційних технологій, це реальне майбуття нашої бібліотеки [6].

Маємо вже деякі досягнення: комп'ютеризація бібліотеки, залучення шкільної бібліотеки до світових інформаційних ресурсів, збільшення інформаційних можливостей бібліотеки, зростання попиту на бібліотечні послуги, ефективний і дієвий вплив на якість освітнього процесу.

Попереду ще досить великий об'єм роботи, зі значними матеріальними затратами, затратами часу, фізичних сил, інтелектуальних можливостей колективу. Ми працюємо над створенням *нового іміджу бібліотеки* як сучасного центру інформації. І всі учасники освітнього процесу впевнені, що це єдино правильний шлях у наших умовах.

Швидкий розвиток Інтернет-технологій змінює бібліотечну професію та бібліотеки, історія яких налічує не одне тисячоліття. Бібліотека ХХІ століття має новий імідж і новий стиль діяльності, використовує нетрадиційні засоби